

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ № 1

София, 14 януари 1999 г.

Конституционният съд в състав:

Председател: Живко Сталев

Членове: Асен Манов	Иван Григоров
Цанко Хаджистойчев	Тодор Тодоров
Станислав Димитров	Александър Арабаджиев
Неделчо Беров	Георги Марков
Димитър Гочев	Маргарита Златарева
Стефанка Стоянова	

при участието на секретар-протоколиста Енита Еникова разгледа в закрито заседание на 14 януари 1999 г. конституционно дело № 34/1998 г., докладвано от съдията Георги Марков.

Делото е образувано по искания на главния прокурор и на 49 народни представители от XXXVIII Народно събрание за обявяване противоконституционността на следните разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт /ЗИДЗСВ/ – ДВ, бр.133/11.11.1998 г., а именно: § 1, § 3, § 4, § 5, § 6, § 7, с който се изменя чл.30, в частта на ал.2 и 4; § 8, § 10, § 11, § 12, § 13, § 14, § 15, § 16, § 17, § 18, § 20, § 21, § 22, § 23, § 24, § 25, § 26, § 27, § 28, § 29, § 30, § 31, § 32, § 33, § 34, § 35, § 36, § 37, § 38, § 39, § 40, § 41, § 42, § 43, § 45, § 46, § 47, § 48, § 49, § 50, § 51, § 52, § 53, § 54, § 55, § 56, § 57, §

58, § 59, § 60, § 61, § 62, § 63, § 64, § 65, § 66, § 67, § 68, § 70, § 71, § 72, § 73, § 74, § 75, § 76, § 77, § 79, § 80 и § 81.

Главният прокурор е направил искане за установяване противоконституционността и на следните разпоредби от Закона за съдебната власт /ЗСВ/ - обн., ДВ, бр.59/1994 г., а именно: чл.53, ал.2, чл.58, ал.4, чл.67, ал.2, чл.74, ал.3, чл.82, ал.3, чл.93, ал.3, чл.96, ал.2, в частта относно думите “от прокуратурата при Върховния административен съд” и чл.97, ал.1, в частта относно думите “прокуратурата при Върховния административен съд”.

Искателите поддържат, че редица от атакуваните разпоредби са приети при липса на кворум или само на едно четене, при други е налице несъответствие между приети и обнародвани текстове. Сочат също така, че измененията и допълненията на ЗСВ отнасящи се до Висшия съдебен съвет, организацията и дейността на съда, прокуратурата и следствието, правомощията на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция, статута и дисциплинарната отговорност на магистратите и бюджета на съдебната власт противоречат на чл.4, ал.1, чл.6, ал.2, чл.8, чл.15, чл.35, ал.1, чл.48, ал.3 и 4, чл.56, чл.81, ал.1 и 2, чл.88, ал.1, чл.117, ал.2, чл.119, ал.1, чл.120, ал.1, чл.126, ал.2, чл.127, т.1, 2 и 3, чл.128, 129, ал.1, чл.130, ал. 1 и 4 и чл. 131 от Конституцията, както и че не са съобразени с редица решения на Конституционния съд. Поддържа се, че в ЗСВ са създадени вътрешни противоречия, което е неприемливо за една правова държава.

С определение от 3.12.1998 г. искането е допуснато за разглеждане по същество. Със същото определение като заинтересувани страни по делото са конституирани Народното събрание, Министерският съвет, министърът на правосъдието и

правната евроинтеграция, Висшият съдебен съвет /ВСС/, Върховният административен съд /ВАС/, Върховният касационен съд /ВКС/, Съюзът на съдиите в България, Асоциацията на прокурорите в България и Висшият адвокатски съвет.

В изпълнение на предоставената им възможност становища по исканията са изразили Народното събрание, Министерският съвет, министърът на правосъдието и правната евроинтеграция, Върховният административен съд, Съюзът на съдиите в България, Асоциацията на прокурорите в България и Висшият адвокатски съвет. Главният прокурор е изложил допълнителни съображения в подкрепа на искането.

В становището си Народното събрание обосновава необходимостта от привеждане на структурата на прокуратурата в съответствие с Конституцията. Влизането в действие на определената в основния закон организация на съдебната власт чрез окончателното изграждане и реално функциониране на всички нейни органи са посочени като основна предпоставка за избор на нов ВСС. Правомощията на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция по ЗИДЗСВ, както и възможността съдилищата, а не прокуратурата да прекратяват наказателното производство са квалифицирани като част от интеграцията на нашето законодателство с европейското в тази област. В обобщение се настоява за отхвърляне на исканията.

Министерският съвет е изложил подробни съображения, според които атакуваните разпоредби от ЗИДЗСВ и ЗСВ не противоречат на Конституцията. Акцентира се върху възможността министърът на правосъдието и правната евроинтеграция да прави предложения до

ВСС за назначаване, повишаване, преместване и освобождаване за всички длъжности на съдиите, прокурорите и следователите, както и за възбуждане на дисциплинарно производство срещу тях, без това да означава нарушаване на принципите на разделението на властите и намеса на изпълнителната власт в работата на съдебната. Посочва се, че структурата на прокуратурата е приведена в съответствие с тази на съдилищата. Възможността съдът, а не прокуратурата да прекратява наказателното производство е обоснована като право на законодателя да разпределя правомощията между различните органи на съдебната власт, щом тази възможност не е посочена изрично като правомощие на прокуратурата в чл.127 от Конституцията. Висшият изпълнителен орган също така е аргументирал подробно съответствието с Конституцията на избора на нов Висш съдебен съвет с оглед на окончателното влизане в действие на организацията на съдебната власт съобразно § 4 от преходните и заключителни разпоредби на основния закон.

В становището на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция се пледира за отхвърляне на исканията. Обръща се особено внимание на съответствието с Конституцията на организацията на съдилищата, прокуратурата и следствените служби; правомощията на министъра; формирането на нов ВСС; статута на магистратите и бюджета на съдебната власт. Посочено е, че възможността съдът, а не прокуратурата да прекратява наказателното производство е в пълно съответствие с европейското законодателство. Формирането на нов ВСС е обвързано с § 4 от преходните и заключителни разпоредби на Конституцията.

Върховният административен съд поддържа, че са основателни исканията за установяване на противоконституционността на следните разпоредби от ЗИДЗСВ: § 7, § 8, § 39, в частта отнасяща се до съдебния кандидат, § 62 и § 71.

В становището на Съюза на съдиите в България се обосновава противоконституционност на § 39 ЗИДЗСВ като противоречащ на основните принципи на кадрово изграждане на съдебната система, на § 52 ЗИДЗСВ, с който се въвежда нов вид дисциплинарно нарушение – нарушаване на положената клетва, на § 53 ЗИДЗСВ, който въвежда ново дисциплинарно наказание “преместване в друг съдебен район за срок от три години” и на § 71 ЗИДЗСВ, даващ право на орган на изпълнителната власт да изпълнява бюджета на съдебната власт, в противоречие с чл. 117, ал.3 от основния закон. Съюзът на съдиите в България е аргументирал изрично съобразността с Конституцията на избора на нов Висш съдебен съвет, реструктурирането на следствените служби, както и възможността на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция да прави предложения до ВСС за назначаване, повишаване, понижаване, преместване и освобождаване от длъжност на магистрати.

Асоциацията на прокурорите в България поддържа във всички пунктове искането на главния прокурор с подкрепящите го мотиви.

Висшият адвокатски съвет е изразил писмено становище, в което са изложени съображения за отхвърляне на исканията изцяло. Особено място е отредено на конституционното изискване структурата на прокуратурата да бъде приведена в съответствие с тази на съдилищата. Избирането на нов ВСС е аргументирано с възможността всички

конституционно предвидени органи да участвуват при формирането му.

В допълнителното становище на главния прокурор се мотивира още един път противоконституционността на разпоредбите от ЗИДЗСВ, с които се закрива Главна прокуратура и се отнема правото на прокуратурата да прекратява наказателното производство.

Конституционният съд след като обсъди съображенията, развити в исканията, становищата на страните, както и приложените към делото доказателства прие следното:

I. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНАТА ЛИПСА НА КВОРУМ /§ 5, § 11, § 12, § 13, § 14, § 16, § 20, § 21, § 22, § 23, § 26, § 27, § 30, § 31, § 32, § 33, § 34, § 35, § 36, § 37, § 38, § 39, § 40, § 42, § 45, § 46, § 47, § 48, § 49, § 50, § 52, § 53, § 54, § 55, § 56, § 57, § 58, § 59, § 60, § 61, § 62, § 63, § 64, § 65, § 66, § 70, § 72, § 73, § 74, § 75, § 76, § 79, § 80 ЗИДЗСВ/

Групата народни представители поддържат, че според чл.81, ал.1 и 2 от Конституцията, Народното събрание може да заседава и приема закони, когато присъствуват повече от половината народни представители и законът е приет с мнозинство повече от половината присъстващи. Това означава, че в гласуването трябва да участвуват минимум 121 народни представители от всичко 240 – чл.63 от Конституцията. Ако в гласуването са участвували под 121 народни представители, какъвто според тях е случаят с посочените по-горе разпоредби, няма кворум за приемането им и е налице нарушение на основния закон.

Конституционният съд многократно е приемал, че преценката за конституционносъобразност на процедурата по гласуване и приемане на актовете на Народното събрание може да се основава само на

стенографските протоколи за заседанията на парламента. Конституционният съд не може да открива производство по оспорването им. Стенографските протоколи са официални документи на Народното събрание и имат доказателствена сила за отразените в тях изявления, обстоятелства и констатации, включително и за броя на присъстващите в пленарната зала народни представители /кворум/. Тези констатации могат да бъдат правени само от парламента /решение № 3/1993 г. по к.д. № 2/93г.; решение № 18/1995 г. по к.д. № 16/1995 г.; решение № 25/1998 г. по к.д. № 22/1998 г. и решение № 28/1998 г. по к.д. № 26/1998 г./

От стенограмата на заседанието на Народното събрание, проведено на 16 юли 1998 г., например, е видно, че то е открито в 9.04 ч. при наличие на кворум. От компютърната разпечатка на гласуването се вижда, че оспореният § 5 ЗИДЗСВ, за който се твърди, че е приет със 116 гласа, е гласуван в 12.26 часа. Само седем минути преди това обаче, е проведена регистрация за проверка на кворума, от която става ясно, че в залата са присъствували 198 народни представители. Само 3 минути преди това е гласувано прекратяване на дебатите по § 5 ЗИДЗСВ при участието на 129 души.

Съпоставянето на тези факти показва, че броят на гласувалите в този и други подобни случаи се определя не от присъстващите в залата народни представители, а от тези които са упражнили правото си на глас. Останалите присъстващи в залата не са изпълнили конституционното си задължение да изразят отношението си към поставените за гласуване законови разпоредби. Наличието на кворум не е оспорено по време на заседанието и не е поискана съответна проверка на кворума по съществуващата процедура, предвидена в

чл.38, ал.3 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание /ПОДНС/. Позоваването на липса на кворум от депутатите /податели на искането/ в случая е злоупотреба с правото им на искане пред Конституционния съд.

В цитираните по-горе решения Конституционният съд е имал възможност да подчертае, че депутатите са длъжни според Конституцията да вземат отношение по разглежданите в Народното събрание закони. Неизпълнението на това задължение е недопустимо. То обаче не дава основание за оспорване пред Конституционния съд на приетите с гласовете на останалите депутати закони, при положение, че липсата на кворум не е оспорена по време на пленарното заседание и тази липса не е установена в стенографския протокол.

С оглед на изложеното посочените от искателите основания за противоконституционност са неоснователни.

ПОТНОСНО ТВЪРДЕНИЕТО, ЧЕ ЧАСТ ОТ ЗИДЗСВ Е ПРИЕТА НА ЕДНО ЧЕТЕНЕ/ § 1, § 3, § 4, § 5, § 6, § 10, § 11, § 14, § 15, § 18, § 20, § 21, § 22, § 23, § 26, § 28, § 30, § 31, § 32, § 33, § 34, § 35, § 37, § 38, § 41, § 43, § 46, § 47, § 50, § 51, § 52, § 53, § 67, § 68, § 70, § 75, § 76, § 77, § 81ЗИДЗСВ/

Искателите твърдят, че посочените разпоредби са предложени и приети след гласуване на законопроекта на първо четене и са в противоречие с принципите и идеите му. Приемането им по този начин нарушава ПОДНС, както и чл. 88, ал.1 от Конституцията. Така например, законопроектът на Министерския съвет, приет на първо четене, не предвижда нов избор на членове на Висшия съдебен съвет, какъвто текст е внесен и гласуван на второ четене месеци след това.

Преценката за конституционност на въпросните разпоредби от ЗИДЗСВ, съгласно чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията може да бъде дадена единствено с оглед на това, дали се нарушени конституционни разпоредби, а не и ПОДНС, който няма ранг на основния закон. В този смисъл е и трайната практика на Конституционния съд /решение № 3/1991 г. по к.д. № 17/1991 г.; решение № 5/1998 г. по к.д. № 2/1998 г.; решение № 7/1998 г. по к.д. № 5/1998 г./

Законът за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт е приет на две гласувания, извършени в отделни заседания, което е в пълно съответствие с изискванията на чл.88, ал.1, изр. първо от Конституцията. Евентуално нарушаване на процедурни правила, непредвидени в Конституцията, а в ПОДНС, не водят до нейното нарушаване. Обстоятелството, че самият ПОДНС подлежи на контрол за конституционност показва, че неспазването му не може да бъде приравнено с нарушаване на Конституцията /решение № 4/1995 г. по к.д. № 2/95 г., решение № 5/1998 г. по к.д. № 2/1998 г./.

С оглед на изложеното посочените от искателите основания за противоконституционност са неприемливи.

III. ОТНОСНО ТВЪРДЕНИЯТА ЗА ПРЕРЕДАКТИРАНЕ И ДОПИСВАНЕ НА ТЕКСТОВЕ ПРИ ОБНАРОДВАНЕТО, КОИТО НЕ СА ГЛАСУВАНИ /§ 10, § 11, § 17 и § 22 ЗИДЗСВ/

Групата народни представители твърдят, че при гласуването на § 10 ЗИДЗСВ, с който се изменя чл.36 ЗСВ, е приет текст на ал. 4 в следната редакция: "Главният инспектор осъществява функциите си по чл.35 съобразно компетенциите си". В противоречие с принципите на

правовата държава, обаче, при обнародването след “чл.35” е добавена “ал.1”.

Конституционният съд като провери стенограмата от съответното заседание констатира, че изложеното не отговаря на истината. Разпоредбата е обнародвана точно така, както е гласувана в пленарна зала.

Не отговаря на истината и твърдението, че при обнародването на § 113ИДЗСВ, с който се създават нови чл.36а, 36б и 36в ЗСВ са извършени добавки, които не са гласувани в пленарна зала. Проверката на стенографските протоколи извършена от съда показва, че въпросните текстове са гласувани идентично с обнародваните.

Искателите твърдят, че думите “който изпраща на Висшия съдебен съвет” в чл.63, ал.1, т.3 ЗСВ са дописани при обнародването и не са гласувани при приемането на § 17 ЗИДЗСВ, с който се извършва изменението.

Конституционният съд не намира твърдението за основателно. Стенограмите от гласуването на разпоредбата показват, че за включване на въпросните думи в нейното съдържание е направено предложение от народна представителка от опозицията, което не е оспорено. Волята на гласувалите “за” 128 депутати изглежда е била именно то да бъде прието. Но дори и да има грешка в обнародването, тя не води до противоконституционност на този параграф и подлежи на поправка по съответния законов ред.

Няма разминаване между действителната воля на народните представители вложена при приемането на § 22 ЗИДЗСВ /при което е уважено направено предложение на депутат от опозицията/, и обнародването в “Държавен вестник”. Извършеното при обнародването

техническо прередактиране на номерацията на приетите разпоредби, не ги прави противоконституционни.

Направен е и довод, че в пленарно заседание е гласуван текст със следното съдържание: “Срокът по чл.28 тече от момента на издаване от президента на Републиката на указ за назначаване”. Макар обаче да е бил приет този текст не е обнародван.

От проверената стенограма е видно, че наистина в пленарната зала на парламента такъв текст е гласуван, но той липсва в обнародвания ЗИДЗСВ. Този въпрос обаче е извън компетентността на Конституционния съд, а е в правомощията на Народното събрание, респ. неговия председател, съгласно Закона за нормативните актове, Закона за “Държавен вестник” и ПОДНС. Те са органите, които при евентуални грешки, включително и при обнародването, следва да направят необходимото, за да ги поправят. Конституционният съд може да се произнася по чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията само по установяване противоконституционност на обнародвани законови разпоредби.

С оглед на изложеното посочените от искателите основания за противоконституционност са неприемливи.

IV.ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНОТО УВЕЛИЧАВАНЕ ПРАВОМОЩИЯТА НА МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО И ПРАВНАТА ЕВРОИНТЕГРАЦИЯ /§ 5, § 7, с който се изменя чл.30 ЗСВ, в частта на ал. 2 и 4, § 54, § 55 и § 71 ЗИДЗСВ/

С § 5 ЗИДЗСВ се изменя и допълва чл.27 ЗСВ. Според новата редакция на чл.27, ал.1, т.6 и министърът на правосъдието и правната евроинтеграция може да прави предложение до Висшия съдебен съвет

за снемане имунитета и за временно отстраняване от длъжност на съдия, прокурор и следовател в определените от закона случаи.

С § 7 ЗИДЗСВ се изменя чл.30 ЗСВ. Изменената ал.2 дава право на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция да прави предложения пред ВСС за назначаване, повишаване, понижаване, преместване и освобождаване за всички длъжности на съдиите, прокурорите и следователите, както и за определяне на техния брой. Новата ал.4 на чл.30 ЗСВ дава право на министъра да издава заповеди за назначаване, повишаване, понижаване, преместване и освобождаване от длъжност на съдиите от военните и апелативните съдилища, съдиите от окръжните и районните съдилища и за председателите и заместник-председателите на районните съдилища от района на окръжния съд.

Атакуваният § 54 ЗИДЗСВ /чл.171, ал.2 ЗСВ/ дава възможност на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция да прави предложения за възбуждане на дисциплинарно производство срещу всички съдии, прокурори и следователи.

Според § 55 ЗИДЗСВ министърът може да обръща внимание на съдиите от районните, окръжните и апелативните съдилища, на прокурорите от районните, окръжните и апелативните прокуратури, на следователите от Специализираната следствена служба и окръжните следствени служби за допуснатите от тях нарушения по образуването и движението на делата, за което е длъжен да уведоми Висшия съдебен съвет.

Разпоредбата на § 71 ЗИДЗСВ предвижда изпълнението на бюджета на органите на съдебната власт да се извършва самостоятелно от Върховния касационен съд, Върховния административен съд,

главния прокурор, а за останалите съдилища и следствените служби от Министерството на правосъдието и правната евроинтеграция. /Очевидно се има предвид министърът, който е орган на управление/.

Според искателите посочените по-горе разпоредби от ЗИДЗСВ водят до вмешателство на изпълнителната власт в съдебната и министърът на правосъдието и правната евроинтеграция се превръща в кадровик на съдебната система, което нарушава разделението на властите и независимостта на съдебната власт – чл.8 и чл.117, ал. 2 от основния закон.

Следва да се има предвид, че според чл.8 от Конституцията държавната власт се разделя на законодателна, изпълнителна и съдебна, а съгласно чл.117, ал.2, изр. първо от основния закон съдебната власт е независима. Тази независимост е осигурена както чрез изречение второ на чл.117, ал.2 от Конституцията, според което при осъществяване на своите функции съдиите, съдебните заседатели, прокурорите и следователите се подчиняват само на закона, така и чрез чл.129, ал.1 от Конституцията, според който съдиите, прокурорите и следователите се назначават, повишават, понижават, преместват и освобождават от длъжност само от Висшия съдебен съвет.

Според чл.133 от Конституцията условията и редът за назначаване и освобождаване от длъжност на съдиите, прокурорите и следователите, както и за осъществяване на тяхната отговорност, се уреждат със закон. Този ред включва и определяне на лицата, които са оправомощени да правят предложения до Висшия съдебен съвет. От стенограмите при приемането на Конституцията от Великото Народно събрание става ясно, че волята на конституционния законодател е

именно законът да определи лицата, които могат да правят въпросните предложения, разбира се в рамките на Конституцията.

Правото на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция, произтичаща от § 7 ЗИДЗСВ да прави предложения пред Висшия съдебен съвет за назначаване, повишаване, понижаване, преместване и освобождаване от длъжност на магистрати, както и за определяне на техния брой, не нарушава принципите на разделението на властите и независимостта на съдебната власт. Това е така, защото Висшият съдебен съвет е единственият орган, който може да вземе решение по посочените по-горе въпроси, както изисква чл.129, ал. 1 от Конституцията. При вземането на тези решения правосъдният министър не гласува. При това, съществуването на инспекторат към Министерството на правосъдието и правната евроинтеграция би се обезсмислило, ако министърът не би могъл въз основа на неговите констатации да прави посочените предложения.

Относно заповедите на министъра по чл.30, ал.1, б."б", т.6 и 7 ЗСВ следва да се отбележи, че те се издават в условията на обвързана компетентност в изпълнение на взети кадрови решения от Висшия съдебен съвет. Без да изземват компетенциите на този орган, те само оформят служебното положение на съответните магистрати породено от решенията на ВСС. /Подобна възможност съществува от момента на приемането на ЗСВ през 1994 г./

Наред с изложеното разделението на властите не означава, че те не следва да взаимодействуват и да не функционират съгласувано. Напротив - трите власти са обвързани с отношения на взаимен контрол и възпиране, който е заложен в Конституцията. Разделението на

властите не трябва да води до изолация, а до сътрудничество и взаимодействие между тях.

Не трябва да се забравя, че министърът на правосъдието и правната евроинтеграция е орган на управление и член на правителството. Министерският съвет като висш изпълнителен орган ръководи и осъществява вътрешната политика на страната и осигурява обществения ред и националната сигурност – чл.105 от Конституцията. Очевидно е, че както правителството, така и отделни негови министри осъществяват определени правозащитни функции, в това число и в борбата с престъпността. Не случайно самата Конституция – чл.130, ал.5 предоставя на правосъдния министър правото да председателствува заседанията на Висшия съдебен съвет. Това право е ярък израз на необходимата връзка между съдебната и изпълнителната власт.

В заключение, конституционно гарантираната независимост на съдебната власт, изразяваща се в подчинението ѝ единствено на закона при вземането на решения, тяхната неотменимост от законодателната и изпълнителната власт, както и кадровото ѝ формиране от Висшия съдебен съвет остават ненакърнени.

Изложеното по-горе се отнася и за § 54 ЗИДЗСВ. Министърът на правосъдието и правната евроинтеграция може да прави предложения за възбуждане на дисциплинарно производство срещу всички съдии, прокурори и следователи, но в крайна сметка последна дума има ВСС, който взема решението. При гласуването на това решение той като орган на изпълнителната власт не участва и не може да влияе.

Що се отнася до възможността министърът на правосъдието и правната евроинтеграция да обръща внимание на съдии, прокурори и

следователи за допуснати от тях нарушения по образуването и движението на делата /§ 55 ЗИДЗСВ/, също няма нарушение на Конституцията. “Обръщането на внимание” не е дисциплинарно наказание на магистрати, налагано от орган на управление /чл.169, ал.1 ЗСВ/. Тяхната дисциплинарна отговорност продължава в съответствие с Конституцията да се реализира единствено от Висшия съдебен съвет. Министърът на правосъдието и правната евроинтеграция в настоящата хипотеза изпълнява сигнална функция, а не упражнява дисциплинарна власт. При това тази функция се отнася до движение на делата, а не до решаването им по същество, при което магистратурата е подчинена само на закона. Именно затова изрично е предвидено той да уведоми Висшия съдебен съвет, който в крайна сметка ще определи налице ли са предпоставките за дисциплинарна отговорност. Проверката на организацията по образуването и движението на съдебните прокурорските и следствените дела от страна на министъра, не може да се приеме като намеса на изпълнителната власт в работата на съдебната. В този смисъл е и решение № 9/1994 г. по к.д. № 11/94 г. на Конституционния съд.

Конституционният съд приема, че разпоредбата на § 5, т.3 ЗИДЗСВ даваща право на председателите на ВКС и ВАС и правосъдния министър да правят предложения пред ВСС за снемане имунитета и за временно отстраняване от длъжност на магистрати противоречи на чл.127, т.1 от Конституцията. Това е така, защото според тази конституционна разпоредба само прокуратурата разполага с обвинителни функции за привличане към отговорност лицата, които са извършили престъпления.

Конституционният съд намира, че дадената с § 71 ЗИДЗСВ възможност на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция да осъществява изпълнението на част от бюджета на съдебната власт не съответствува на чл.117, ал.3 от Конституцията. Според тази конституционна норма съдебната власт има самостоятелен бюджет. Това означава, че органите на изпълнителната власт не могат да упражняват компетентности в процеса на съставяне, изпълнение и отчитане на бюджета на съдебната власт като съставна част от годишния общодържавен бюджет /решение № 18/1993 г. по к.д. № 19/93 г. на Конституционния съд/.

С оглед изложеното разпоредбите на § 5, т.1, 2 и 4, § 7, с който се изменя чл.30 ЗСВ, в частта на ал.2 и 4, § 54 и § 55 ЗИДЗСВ не са противоконституционни. Противоречат на Конституцията § 5, т.3 и § 71 ЗИДЗСВ, в частта относно думите: ”и Министерството на правосъдието и правната евроинтеграция – за останалите съдилища и следствени служби”.

V.ОТНОСНО НЕСМЕНЯЕМОСТТА НА ГЛАВНИЯ ИНСПЕКТОР/ § 10 ЗИДЗСВ/

С § 10 ЗИДЗСВ се изменя чл. 36 ЗСВ. Новата ал.6 предвижда главния инспектор да запазва статута си на несменяемост. Според искателите това е недопустимо по Конституция, тъй като несменяеми съгласно чл.129, ал.3 са само съдиите, прокурорите и следователите, но не и органите на изпълнителната власт.

Оспорената разпоредба следва да се разглежда в неразривна връзка с чл.36, ал.2 ЗСВ, според който главният инспектор се назначава с мандат – за срок от четири години. Така, че неговата несменяемост е само в рамките на този четиригодишен мандат.

Конституцията не ограничава възможността на законодателя да предвижда мандат с произтичаща от него несменяемост и за извън посочени в нея длъжности, включително и назначаеми – решение № 33/1998 г. по к.д. № 30/98 г.

С оглед изложеното, § 10 ЗИДЗСВ не противоречи на Конституцията.

VI. ОТНОСНО ДИСЦИПЛИНАРНАТА ОТГОВОРНОСТ НА СЪДИИ, ПРОКУРОРИ И СЛЕДОВАТЕЛИ /§ 52 и § 53 ЗИДЗСВ/

С § 52 ЗИДЗСВ се създава нова т.4 в чл.168, ал.1 ЗСВ, която гласи, че съдиите, прокурорите и следователите отговарят дисциплинарно за нарушаване на положената клетва. Според искателите е нарушен чл.117, ал.2 от Конституцията.

Установената от чл.117, ал.2 независимост на магистратите /съдии, прокурори и следователи/ включва и правомощие за самостоятелно тълкуване и прилагане на закона, освен при обвързващо ги тълкуване дадено от надлежните висшестоящи съдебни органи. Предвидената от чл.107 и чл.108 ЗСВ клетва е така общо формулирана, че до дисциплинарна отговорност на магистратите би могло да се стигне при всяка отмяна по повод на обжалване на решението, заради неправилно прилагане на материалния закон или за допуснато при разглеждане на делото процесуално нарушение. Като се има предвид възможността за разни тълкувания на същия текст, дисциплинарната отговорност при всяко различие в тълкуването на същата разпоредба от различните инстанции ще накърни необходимата свобода и спокойствие на съдията при тълкуване и прилагане на закона по съвест и дълбоко убеждение.

От друга страна, по смисъла на чл.5, ал.3 от Конституцията дисциплинарните провинения, подобно на престъпленията и на административните нарушения, трябва да имат ясно и точно определени фактически състави, на което изискване нарушаването на клетвата, положена съобразно чл.107 и чл.108 ЗСВ, не отговаря. Ето защо § 52 ЗИДЗСВ противоречи на чл.5, ал.3 и чл.117, ал.2 от Конституцията.

С § 53 ЗИДЗСВ се изменя чл.169 ЗСВ. Между съществуващите дисциплинарни наказания е включено и преместване в друг съдебен район за срок до три години – /т.5 на ал.1/. Според искателите това наказание е противоконституционно и граничи със задължително заселване по Наказателния кодекс.

Следва да се отбележи, че самата Конституция в чл.129, ал.1 допуска съдиите, прокурорите и следователите да се преместват от длъжност от Висшия съдебен съвет. Ето защо искането в тази част е неоснователно.

Твърди се също, че създаденият с § 53 ЗИДЗСВ чл.169 ал.3 ЗСВ е противоконституционен. Според тази разпоредба, когато в дисциплинарното производство се установи, че извършените нарушения или действия по чл.168 имат характер и на тежко умишлено престъпление от общ характер, Висшият съдебен съвет отнема имунитета и отстранява провинилия се съдия, прокурор или следовател от длъжност съгласно чл.27, ал.1, т.6 ЗСВ до окончателното решаване на въпроса от съда. В такъв случай дисциплинарното дело се предава на прокурор, определен от Висшия съдебен съвет.

Твърденията за противоконституционност могат да бъдат споделени частично.

Следва да се има предвид, че Конституцията с чл.132, ал.2 предвижда в определените от закона случаи снемане имунитета на съдия, прокурор или следовател да се приеме с решение именно на Висшия съдебен съвет, а не на друг орган. Затова не би могло да се счете, че в тази част разпоредбата е противоконституционна.

Противоконституционно е обаче Висшият съдебен съвет да определя прокурора, на който дисциплинарното дело следва да се предаде. При осъществяване на своята дейност прокурорите са подчинени само на закона – чл.117, ал.2 от Конституцията. Никой друг орган, включително и Висшият съдебен съвет не може да се намесва в конституционните им правомощия за привличане към отговорност лицата, които са извършили престъпления – чл.127, т.1 от основния закон. Това се отнася и до разпределяне на делата между прокурорите. Така както гражданите имат право за законно определен съдия, така те имат право и на законно определен прокурор. Става дума за важна гаранция за безпристрастно, не нагласено правосъдие.

Следователно § 53 ЗИДЗСВ е противоконституционен само в частта на чл.169, ал.3, изр. второ относно думите “определен от Висшия съдебен съвет”.

VII.ОТНОСНО ДИСЦИПЛИНАРНИЯ СЪСТАВ НА ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ И СМЕСЕНИЯ СЪСТАВ ОТ СЪДИИ НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД И ВЪРХОВНИЯ АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД /§ 8, § 24, § 57, § 61 и § 62 ЗИДЗСВ/

Според искателите с § 8, § 57 и § 61 ЗИДЗСВ се създава дисциплинарен състав към Висшия съдебен съвет, който действа като особена юрисдикция, което нарушава Конституцията. Поддържа се, че с § 8, § 61 и § 62 се създава нов правораздавателен орган от трима

съдии от Върховния касационен съд и двама от Върховния административен съд, което представлява извънреден съд, недопустим от Конституцията – чл.119, ал.3. Според главният прокурор е противоконституционен и § 24 ЗИДЗСВ, с който се отменя чл.89, т. 3 ЗСВ даваща досега право на Пленума на Върховния касационен съд да организира осъществяването на дисциплинарната отговорност на магистратите.

Трябва да се отбележи, че създаването на дисциплинарен състав към Висшия съдебен съвет става не със ЗИДЗСВ, а с чл.33 ЗСВ в редакцията му от самото приемане на закона през 1994 г. Той се състои от пет члена на Висшия съдебен съвет излъчени по жребий. Дисциплинарният състав налага по-леките дисциплинарни наказания по чл.169, ал.1, т.1, 2 и 3 ЗСВ, или предлага на Висшия съдебен съвет да наложи по-тежки дисциплинарни наказания по чл.169, ал.1, т.4, 5 и 6 ЗСВ.

Конституционният съд не намира разглеждането на дисциплинарните дела от дисциплинарен състав към Висшия съдебен съвет за противоконституционно. Според чл.133 от Конституцията условията и редът по осъществяването на дисциплинарната отговорност на магистратите следва да се уреди със закон, разбира се в рамките на конституционните разпоредби. ЗСВ и ЗИДЗСВ уреждайки тези условия и ред в случая не нарушават Конституцията. Това е така, защото дисциплинарният състав се състои от членове на Висшия съдебен съвет, а не от представители на изпълнителната или законодателната власт, така че не се нарушават конституционните принципи на разделението на властите и независимостта на съдебните

органи. При това решенията на дисциплинарния състав подлежат на съдебен контрол.

Не може да се приеме, че дисциплинарният състав действа като особена юрисдикция, защото налагането на дисциплинарни наказания не е правораздавателна дейност.

Не е противоконституционен и § 24 ЗИДЗСВ, защото в рамките на Конституцията законодателят е преценил да не възлага на Пленума на Върховния касационен съд да организира осъществяването на дисциплинарната отговорност на магистратите.

Създаването на смесен съд от трима съдии от Върховния касационен и двама от Върховния административен съд противоречи обаче на чл.119, ал.1 и 3 и чл.125 от Конституцията. Според § 8 и § 62, т.1 ЗИДЗСВ този съд ще разглежда жалби срещу решенията на дисциплинарния състав на Висшия съдебен съвет и на самия Висш съдебен съвет по дисциплинарните дела, което е недопустимо от гледна точка на основния закон.

Конституционният съд е дал задължително тълкуване по чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията във връзка с правото на защита на българските магистрати / Тълкувателно решение № 3/1994 г. по к.д. № 1/94 г./. В него изрично е посочено, че актовете на Висшия съдебен съвет, като административен орган на съдебната система, които засягат правата на съдиите, прокурорите и следователите са административни и подлежат на контрол по реда на Закона за административното производство пред Върховния съд, а след създаването на Върховен административен съд – пред този орган.

Системата от правораздавателни органи е очертана в чл.119, ал.1 от Конституцията, а определените в нея самостоятелни Върховен

касационен и Върховен административен съд имат отредени в основния закон самостоятелни правомощия – чл.124 и чл.125. Щом един акт, с който се засягат права и законни интереси на лицата има белезите на административен, компетентен да се произнесе по жалба срещу него е именно Върховният административен съд. Доколкото този акт не е административен компетентен да провери неговата законосъобразност ще бъде Върховният касационен съд.

Конституцията не допуска създаването на смесен състав от двете висши съдебни институции, включително и по извънредни обстоятелства – чл.119, ал.3 от основния закон. Неприемливо от гледна точка на чл.117, ал.2 от Конституцията е и смесеният състав на съдии от Върховния касационен и Върховния административен съд да се формира от Висшия съдебен съвет, т.е. от органа който е контролиран, дори това да става чрез жребий.

Ето защо § 8 ЗИДЗСВ, в частта на чл.34, ал.2 относно думите “пред състав от трима съдии от Върховния касационен съд и двама съдии от Върховния административен съд избрани от Висшия съдебен съвет”, както и § 62, т.1 ЗИДЗСВ противоречат на основния закон. Останалите атакувани разпоредби не са противоконституционни.

VIII. ПО ВЪЗМОЖНОСТТА СЪСТАВИ НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН И ВЪРХОВНИЯ АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД ДА СЕЗИРАТ КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД /§ 22 и § 25 ЗИДЗСВ/

Въпросните разпоредби са атакувани от главния прокурор. С тях се внасят изменения в чл. 84 и чл.95, т.3 ЗСВ.

Тези изменения не са противоконституционни, а са съобразени със смисъла на чл.150, ал.2 от Конституцията, така както той е установен от Конституционния съд в определение № 1/1997 г. по к.д.

№ 5/1997 г. – ДВ, бр.54/1997 г. В него се приема, че правомощието да се сезира Конституционният съд по реда на чл.150, ал.2 от Конституцията принадлежи на отделни състави на Върховния касационен или Върховния административен съд, разглеждащи конкретния съдебен спор, а не на общите събрания на колегиите на тези съдилища.

Само пред състав на ВКС или на ВАС може да възникне хипотезата уредена в чл.150, ал.2 на Конституцията, а именно изходът на делото, разгледан от състава, да зависи от закон, който според този решаващ състав противоречи на Конституцията. Наред с това, само съставът, разглеждащ делото може да го спре. Ето защо, атакуваните разпоредби не само не са противоконституционни, но с тях се поправя противоконституционността на уредбата дадена с чл.84, т.2 ЗСВ в редакция от 1994 г.

IX.ОТНОСНО СТАТУТА НА МАГИСТРАТИТЕ /§ 39 и § 42 ЗИДЗСВ/

Искателите твърдят, че § 39 ЗИДЗСВ, с който се изменя чл.127 ЗСВ е противоконституционен в частта на ал.5 относно думите: “правителствен агент, съагент, съдебен кандидат... и правен съветник в държавно и общинско учреждение”. Според тях на лицата, изпълняващи тези длъжности не трябва да се признава специализиран стаж в една правова държава. Сочи се противоконституционност и на § 42 ЗИДЗСВ, с който се изменя чл.132 ЗСВ, защото думата “граждански” в ал.1, т.5 на същия е безсмислена поради противоречие със Закона за научните степени и научните звания. Главният прокурор поддържа, че ал.2 на чл.132 ЗСВ нарушава принципите на равенство

между гражданите. Тази разпоредба дава право на магистратите при преустановяване на несъвместима дейност да бъдат възстановени на заеманата преди от тях длъжност, а според допълнението с § 42 ЗИДЗСВ времето прекарано преди на тази длъжност им се зачита за стаж по чл.127, ал.1-5 ЗСВ.

Исканията са неоснователни.

Статутът на съдиите, прокурорите и следователите следва да се уреди със закон – чл.133 от Конституцията. Изискването за юридически стаж за заемане на съдийски, прокурорски и следователски длъжности е свързано с придобиването на по-висока професионална подготовка, необходима за тези длъжности. Това е въпрос на законодателна преценка. Признаването на специализиран стаж и на правителствени агенти, съагенти, съдебни кандидати и правните съветници в държавните и общинските учреждения е право на законодателя. Възможно е да има по-добър подход и по-точен критерий, но това е въпрос на целесъобразност, а не на конституционносъобразност – решение № 9/1994 г. по к.д. № 11/94 г.

В случая няма нарушаване на чл.4 ал.1 от Конституцията, защото става дума за длъжности, заемани само от лица, които притежават диплом за завършено висше юридическо образование. /Изискването за съдия, прокурор и следовател да може да бъде назначено само лице, което има завършено висше юридическо образование остава непроменено – чл.126, т.1 ЗСВ/.

Що се отнася до правителствените агенти и съагенти, то същите осъществяват процесуалното представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека. За тях съществува изрично нормативно изискване да бъдат юристи с високи професионални

качества и с богат опит в областта на международното право – Постановление № 177/1997 г. на Министерския съвет /ДВ, бр.37/1997 г/.

Противоречието на една законова норма с разпоредба на друг закон, също не води до нарушаване на Конституцията. От компетентността на Народното събрание е да отстрани това противоречие.

Конституционният съд намира, че няма никаква пречка от гледна точка на основния закон да се зачита за стаж времето, в което магистратите са били на длъжност, на която са възстановени съгласно чл.132, ал.2 ЗСВ.

С оглед на изложеното § 39 и § 42 ЗИДЗСВ не са противоконституционни.

Х. ОТНОСНО СЛЕДСТВЕНИТЕ СЛУЖБИ / § 1, § 14, § 34, § 35 и § 74 ЗИДЗСВ/

Според искателите въпросните разпоредби от ЗИДЗСВ ликвидират районните следствени служби и Националната следствена служба, което нарушава организационната структура на следствието и го прави неравностойно с другите съдебни органи – съд и прокуратура. Според тях е нарушен чл.128 от Конституцията. Преминаването на следствените арести към Министерството на правосъдието и правната евроинтеграция от друга страна е квалифицирано като нарушаващо принципа на разделение на властите.

Трябва да се има предвид, че съгласно разпоредбата на чл.128 от Конституцията, следствените органи са в системата на съдебната власт и осъществяват предварителното производство по наказателните дела.

Според чл.133 от Конституцията организацията на следствените органи се урежда от законодателя.

Ето защо в правомощията на Народното събрание е да прецени и да закрие районните следствени служби и Националната следствена служба, както и да създаде Специализирана следствена служба, която заедно с окръжните следствени служби се ръководи от директор. При осъществяване на това правомощие на парламента не е нарушен основният закон, защото следствените служби остават част от системата на съдебната власт с предвидените в Конституцията правомощия.

Преминаването на следствените арести към Министерството на правосъдието и правната евроинтеграция не води до нарушаване на разделението на властите, тъй като липсва намеса на изпълнителната власт в същинската правораздавателна дейност на съдебната власт.

Предвид изложеното § 1, § 14, § 34, § 35 и § 74 ЗИДЗСВ не противоречат на Конституцията.

XI.ОТНОСНО ЗАКРИВАНЕТО НА ВОЕННАТА КОЛЕГИЯ ПРИ ВКС И НА ВОЕННАТА ПРОКУРАТУРА /§ 21 и § 29 ЗИДЗСВ/

С § 21 ЗИДЗСВ се изменя чл.82 ЗСВ като с новата редакция на ал.1 се закрива Военната колегия при Върховния касационен съд. С § 29 ЗИДЗСВ се отменят ал.1 и 3 в чл.113 ЗСВ като по този начин се закрива Военната прокуратура. Според искателите това противоречи на чл.119, ал.1 от Конституцията, тъй като няма да има триинстанционно производство във военното правораздаване.

Конституционният съд вече се е произнесъл, че по смисъла на чл.119, ал.1 от Конституцията като трета, касационна инстанция за делата във военните съдилища действа ВКС, без да е предвидено

обособяването на специална колегия, която да разглежда тези дела – Тълкувателно решение № 10/1998 г. по к.д. № 8/1998 г. Възможността за създаване на такава колегия според същото решение не е преградена съгласно чл.133 от Конституцията и е допустимо да стане със закон. Също така със закон, без да е предвидено в Конституцията бе създадена Военната прокуратура към Главна прокуратура /с отменените ал.1 и 3 на чл.113 ЗСВ/. По силата на чл. 126, ал.1 от Конституцията обаче, съществуването ѝ е възможно само ако има Военна колегия към ВКС. Ето защо от компетентността на законодателя е да прецени нуждата от съществуването на тези структурни звена в съдебната система.

С оглед на изложеното закриването на Военната колегия при ВКС, както и на Военната прокуратура, извършено с § 21 и § 29 ЗИДЗСВ не противоречи на Конституцията.

XII. ОТНОСНО СТРУКТУРАТА НА ПРОКУРАТУРАТА / § 21, § 23, § 28 и § 30 ЗИДЗСВ/

С § 28 ЗИДЗСВ, с който се изменя чл.111 ЗСВ, с § 21 ЗИДЗСВ в частта, с която се изменя чл.82, ал.3 ЗСВ, с § 30 ЗИДЗСВ, с който се изменя чл. 114 ЗСВ и с § 23 ЗИДЗСВ, се закрива Главна прокуратура и се създават Върховна касационна и Върховна административна прокуратура. Главният прокурор ръководи прокуратурата, подпомаган от заместник - главните прокурори при Върховната касационна и Върховната административна прокуратура.

В искането си главният прокурор сочи, че закриването на Главна прокуратура и децентрализирането ѝ на Върховна касационна и Върховна административна прокуратури нарушава принципа на единство и централизация на прокуратурата, залегнал в чл.126, ал.2 от

основния закон. Закриването на Главна прокуратура обезсмисля и чл.114, ал.5 ЗСВ, според който прокуратурата е юридическо лице със седалища в София.

Конституционният съд не споделя тези съображения.

Съгласно чл.133 от Конституцията организацията на прокуратурата следва да се уреди със закон при спазване на конституционните принципи и разпоредби. Според чл.126, ал.1 от основния закон структурата на прокуратурата следва да е в съответствие с тази на съдилищата. Следователно създаването на Върховна касационна и Върховна административна прокуратури е в пълно съответствие с това конституционно изискване. При това е спазено и условието на чл.126, ал.2 от Конституцията, а именно главният прокурор да осъществява надзор за законност и методическо ръководство върху дейността на всички прокурори.

Не противоречи на Конституцията и § 30, т.4 ЗИДЗСВ. С тази разпоредба се създава нова ал.5 в чл.114 ЗСВ, според който прокуратурата е юридическо лице със седалище в София. Това е така, защото самата прокуратура остава единна и централизирана – чл.112, ал.1 ЗСВ. Главният прокурор, съобразно Конституцията продължава да ръководи прокуратурата, подпомаган от заместник-главните прокурори на Върховната касационна прокуратура и Върховната административна прокуратура – чл.111, ал.2 ЗСВ.

Конституционният съд счита, че § 30, т.2, относно чл.114, ал.3 ЗСВ е противоконституционен, в частта лишаваша главния прокурор да възлага свободно правомощия на своите заместници. Това право той притежава по силата на изрична конституционна разпоредба – чл.126, ал.2 от основния закон, според която главният прокурор осъществява

надзор за законност и методическо ръководство върху всички прокурори.

С оглед на изложеното § 21 в частта на чл.82, ал.3 ЗСВ, § 23, § 28 не са противоконституционни, а § 30, т.2 ЗИДЗСВ е противоконституционен само в частта на чл.114, ал.3 ЗСВ, относно думите: а думите “в закон не е предвидено друго” се заменят с “това е предвидено в закон”.

XIII. ОТНОСНО ПРАВОМОЩИЯТА НА ПРОКУРАТУРАТА /§ 31, § 32 и § 33 ЗИДЗСВ/

С § 31 ЗИДЗСВ се правят изменения и допълнения в чл.116 ЗСВ. С новосъздадената ал.4 се разпорежда, че прокуратурата не може да прекратява наказателното производство, а това може да прави само съдът по ред установен в НПК. Според новосъздадената ал.5 постановлението на прокурора за спиране на наказателното производство за повече от три месеца подлежи на обжалване пред съда по реда на НПК. С посочените по-горе разпоредби се уточнява, че всички действия и актове на прокурора могат да бъдат обжалвани пред непосредствено по-горестоящата прокуратура, освен ако подлежат на съдебен контрол, както и че по-горестоящият по длъжност прокурор може да спира и отменя разпорежданията на подчинените му прокурори само когато това е предвидено в закон. Допълва се, че разпорежданията на прокурора са задължителни за длъжностните лица и гражданите, когато са издадени в съответствие с неговата компетентност и закона. Държавните органи и длъжностните лица са длъжни да му оказват съдействие и му осигуряват достъп до съответните помещения и места в бързи и неотложни случаи. Главният

прокурор поддържа, че атакуваните текстове противоречат на чл.126 и чл.127 от Конституцията.

Трябва да се отбележи, че според чл.133 от Конституцията дейността на съдилищата и прокурорските органи се урежда със закон. Законодателят има право да определи, че прекратяването на наказателното производство следва да става от съдилищата, а не от прокуратурата.

Съгласно чл.119, ал.1 от основния закон именно съдилищата осъществяват правораздаването, а прокуратурата е само една страна по спора. Според Конституцията прокуратурата има изключителна компетентност само да привлича към отговорност лицата, които са извършили престъпление и да поддържа обвинението по наказателни дела от общ характер – чл.127, т.1, но не и да прекратява наказателното производство.

Конституционният съд приема, че волята на законодателя в случая не би могла да бъде друга, освен тази, че съдебния състав, който ще се произнася относно прекратяване на наказателното преследване по чл.116, ал.4 ЗСВ не може да разглежда по-късно наказателното дело по същество. По този начин ще се осигури конституционното право на гражданите на безпристрастно правосъдие.

В рамките на основния закон са и детайлизираните правомощия на прокуратурата, визирани в § 32 и § 33 ЗИДЗСВ.

Ето защо § 31, § 32 и § 33 ЗИДЗСВ са приети в рамките на законодателната целесъобразност и не противоречат на Конституцията.

XIV. ОТНОСНО ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ /§ 3, § 4 и § 81ЗИДЗСВ/

С § 3 ЗИДЗСВ се изменя чл.17, ал.2 ЗСВ. Предвижда се съдиите да избират във Висшия съдебен съвет вече шест, а не пет свои представители, а следователите – двама, вместо предвидените от преди изменението – трима. С § 4 се изменя чл.18, ал.1, изр. четвърто ЗСВ, като се посочва кои органи на съдебната власт ще избират делегати на отделни събрания. С § 81 от преходните и заключителни разпоредби на ЗИДЗСВ се предвижда в двумесечен срок от влизане на закона в сила да се проведе избор на членове на Висшия съдебен съвет, за да се приведе изцяло съдебната система в съответствие с изискванията на Конституцията. Дейността на досегашния Висш съдебен съвет се прекратява след образуването на новоизбрания, който се смята за конституиран, след като бъдат избрани две трети от неговите членове. Искателите твърдят, че са нарушени чл.4, ал.1, чл.117, ал.2 и чл.130, ал.1 и 4 от Конституцията.

Следва да се има предвид, че съгласно § 4 от преходните и заключителни разпоредби на Конституцията определената в нея организация на съдебната власт влиза в действие след приемането на новите устройствени и процесуални закони. Същите трябваше да бъдат приети в едногодишен срок от влизане в сила на Конституцията, но този срок не беше спазен.

Едва след измененията в ГПК – ДВ, бр.124/1997 г. и измененията в НПК – ДВ, бр. 21/1998 г. бяха конституирани и започнаха да действуват апелативните съдилища, които са конституционно предвидени органи на съдебната власт, осъществяващи част от правораздаването - чл.119, ал.1 от Конституцията. На тази основа бяха формирани и започнаха да действуват и апелативните прокуратури.

Също така, едва сега, със ЗИДЗСВ – ДВ, бр.133 от 11.11.1998 г. структурата на прокуратурата бе приведена в съответствие с тази на съдилищата, както изисква чл.126, ал.1 от основния закон. Конституирани са и реално действуват Върховна касационна и Върховна административна прокуратура.

Досега в изборите на единадесетте представители на съдебната власт във Висшия съдебен съвет не са участвували, а и не са могли да бъдат избирани апелативните съдии и прокурорите от Върховната касационна, Върховната административна и апелативните прокуратури. Реалното съществуване и функциониране на тези конституционно предвидени органи на съдебната власт, дава възможност и за работещите в тях съдии и прокурори да участвуват в избора на съдебната квота, както и да бъдат избрани от тази квота за членове на Висшия съдебен съвет.

Окончателното влизане в реално действие на конституционно определената организация на съдебната власт е конституционно основание за избиране на нова квота на съдебната власт във Висшия съдебен съвет, както и на изцяло нов ВСС, защото мандатът на съдебната и парламентарна квоти във ВСС не може да започва и изтича в различни моменти. Това е така, защото ВСС е по предназначение един постоянно функциониращ орган. Ако отделните квоти не са с еднаква продължителност на мандата, същият не би могъл да функционира, докато не бъдат избрани новите членове, образуващи квотата, чиито мандат е вече изтекъл.

В избора на нов ВСС, за първи път след приемане на Конституцията ще могат да участвуват и ще могат да бъдат избирани

съдии и прокурори от всички конституционно определени органи на съдебната власт, чието съществуване е задължително.

Когато чл.130, ал.2 от Конституцията разпорежда, че единадесет от членовете на ВСС се избират от органите на съдебната власт се имат предвид всички конституционно предвидени органи на тази власт, а не само част от тях.

Самият § 81 ЗИДЗСВ не прекратява автоматично мандата на заварения Висш съдебен съвет. Неговата дейност се прекратява едва след образуването в двумесечен срок от влизане в сила на ЗИДЗСВ на нов Висш съдебен съвет в съответствие с окончателното влизане в действие на определената в Конституцията организация на съдебната власт.

Конституционният съд няма противоречива практика и "две обратни решения" по въпроса за прекратяване със закон на мандата и за избора на нов ВСС. Случаят по к.д. № 30/1991 г., по което е постановено решение № 3/1992 г. и случаят по к.д. № 9/1994 г., по което е постановено решение № 8/1994 г., са съвсем различни. Това е посочено изрично и в самото решение № 8/1994 г.

С решение № 8/1994 г. по к.д. № 9/94г., се приема, че поставяне на ново изискване за пет години специален юридически стаж и за заварените членове на ВСС в ЗСВ, не би могло да бъде основание за предсрочно прекратяване на мандата на неговите членове и че със закон не може да се прекратява конституционно определеният мандат на този орган.

Случаят по к.д. № 30/1991 г., по който е постановено решение № 3/1992 г., е свършено друг. С това решение се премахва противоконституционната забрана за участие на действащи адвокати

във ВСС. Привеждането на закона в съответствие с Конституцията създава конституционно основание за избор на изцяло нов ВСС, за да могат да бъдат избрани в него и юристи противоконституционно лишени от тази възможност.

Хипотезата по настоящото дело е подобна на тази по к.д. № 30/1991 г., още повече, че сега се дава възможност на представители на конституционно определени органи на съдебната власт да участвуват в избора и да бъдат избрани във ВСС, от която възможност са били лишени. Случаят по к.д. № 9/1994 г. е неотносим към настоящото дело по изложените по-горе съображения: при него решаващо е, че с обратна сила спрямо вече избрани членове на ВСС се въвеждат изисквания, които не са съществували по време на техния избор.

Що се касае до преструктуриране на съдебната квота във ВСС, няма пречка от конституционна гледна точка представителите на съдиите да са шест, вместо пет, а на следователите двама, вместо трима още повече, че тази промяна /§ 3 ЗИДЗСВ/ не е основание за избор на нов Висш съдебен съвет.

По изложените съображения § 3, § 4, и § 81 ЗИДЗСВ не са противоконституционни.

XV. ОТНОСНО ПРЕТЕНДИРАНТЕ ВЪТРЕШНИ ПРОТИВОРЕЧИЯ В ЗСВ / чл.53, ал.2, чл.58, ал.4, чл.67, ал.2, чл.74, ал.3, чл.82, ал.3, чл.93, ал.3, чл.96, ал.2, в частта относно думите “от прокуратурата при Върховния административен съд” и чл.97, ал.1, в частта относно думите “прокуратурата при Върховния административен съд”/.

Разпоредбите са атакувани от главния прокурор. Според него те противоречат на чл.4, ал.1 от Конституцията, защото приемат, че при

съответните съдилища са прикрепени и прокуратури, което не съответствува на други норми от закона, а именно на чл. 111, ал.1 и чл.112, изр. първо ЗСВ, според които прокуратурата е единна и централизирана.

Конституционният съд приема, че въпросните разпоредби отчитат, както ал.1 така и ал.2 на чл.126 от Конституцията – структурата на прокуратурата да бъде в съответствие с тази на съдилищата и главният прокурор да осъществява надзор за законност и методическо ръководство върху дейността на всички прокурори. Поради това липсва и вътрешно противоречие между атакуваните норми и не може да се говори за нарушаване на чл.4, ал.1 от основния закон.

Ето защо цитираните по-горе разпоредби от ЗСВ не са противоконституционни.

С оглед на всичко изложено и на основание чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията, Конституционният съд

Р Е Ш И :

1.Обявява за противоконституционни следните разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт /ДВ, бр. 133/1998 г./: § 5, т.3, § 8, в частта на чл.34, ал.2 ЗСВ, относно думите “пред състав от трима съдии от Върховния касационен съд и двама съдии от Върховния административен съд, избрани от Висшия съдебен съвет”, § 30, т.2, в частта на чл.114, ал.3 ЗСВ, относно израза: а думите “в закона не е предвидено друго” се заменят с “това е предвидено в

закон”, § 52, § 53, в частта на чл.169, ал.3, изр.второ ЗСВ, относно думите “определен от Висшия съдебен съвет”, § 62, т.1 и § 71, в частта на чл.196, ал.1 ЗСВ относно думите “и Министерството на правосъдието и правната евроинтеграция – за останалите съдилища и следствените служби”.

2. Отхвърля исканията на главния прокурор и на 49 народни представители от XXXVIII Народно събрание относно следните разпоредби от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, а именно: § 1, § 3, § 4, § 5 в останалата част на чл. 27 ЗСВ, § 6, § 7, с който се изменя чл.30, в частта на ал. 2 и 4 ЗСВ, § 8 в частта на чл. 34, ал.1 ЗСВ, § 10, § 11, § 12, § 13, § 14, § 15, § 16, § 17, § 18, § 20, § 21, § 22, § 23, § 24, § 25, § 26, § 27, § 28, § 29, § 30 в останалата част на чл.114 ЗСВ, § 31, § 32, § 33, § 34, § 35, § 36, § 37, § 38, § 39, § 40, § 41, § 42, § 43, § 45, § 46, § 47, § 48, § 49, § 50, § 51, § 53 в останалата част на чл.169 ЗСВ, § 54, § 55, § 56, § 57, § 58, § 59, § 60, § 61, § 62, т.2, § 63, § 64, § 65, § 66, § 67, § 68, § 70, § 71 в останалата част на чл.196, ал.1 ЗСВ, § 72, § 73, § 74, § 75, § 76, § 77, § 79, § 80 и § 81.

3. Отхвърля искането на главния прокурор за обявяване на противоконституционността на следните разпоредби от Закона за съдебната власт / ДВ, бр.59/1994 г./, а именно: чл.53, ал.2, чл.58, ал.4, чл.67, ал.2, чл.74, ал.3, чл.82, ал.3, чл.93, ал.3, чл.96, ал.2, в частта относно думите “от прокуратурата при Върховния административен съд” и чл.97, ал.1, в частта относно думите “прокуратурата при Върховния административен съд”.

Председател:

Живко Сталев

